

tegen slavernij met daarop de handtekeningen van 680 Amsterdamse vrouwen.²⁵ Zij presenteerden zich daarin 'als echtgenoten, moeders en huwbare meisjes',

wier sekse in gewone gevallen zich met openbare aangelegenheden minder pleegt in te laten. Maar dáár, waar het belangen van hare medemenschen geldt, zouden zij haar geweten geweld aandoen, indien ook zij hare stem niet verhieven (...) De ondergeteekenden treden niet op het gebied der staatshuishoudkunde; zij wenschen alleen een kreet tot Uwen troon te doen opgaan van medelijden met die ongelukkige slaven en slavinnen.

Zelfbewuste taal dus. De vrouwen gehoorzaamden hun geweten meer dan de maatschappelijke conventie dat vrouwen geen politieke stellingname paste. Want dat is een dergelijk pleidooi voor afschaffing van slavernij toch echt, ondanks het feit dat dat in de tekst ontkend wordt. Een verzoek om wetswijziging moet beschouwd worden als een politieke daad. Waarom gingen deze vrouwen hiertoe over? Uit de tekst van het adres blijkt dat ze zich het lot aantrokken van hun seksegenoten in de West-Indische koloniën en namens hen spraken, omdat zij dat zelf niet konden:

die vrouwen wier huwelijk niet erkend, wier liefde tot hare mannen tot misdaad vaak wordt aangerekend; die maagden met wier eer en eergevoel gespot wordt; die moeders, wier liefde tot hare kinderen zoo duur soms wordt geboet; – daar zij hoewel ook onderdanen van Uwe Majesteit, nimmer hare belangen U kunnen bekend maken, – achten de Ondergeteekenden het voor God en haar geweten verplicht, zulks in haren naam te moeten doen.

Maar wie zijn deze 680 vrouwen? Hoe kwamen ze er toe dit protest te organiseren? De eerste ondertekenaarsters zijn Elizabeth Looman-Ketelaar (45 jaar); Helena Wilhelmina Sielof- van der Plaat (46 jaar) en haar dochter Jacoba Johanna Clasina Sielof (20 jaar). Het betreft de echtgenote van catechiseermeester Theodorus Mattijs Looman en de echtgenote en dochter van koperslager Johannes Sielof. Deze twee mannen kenden elkaar van evangelisatiewerk in de Amsterdamse Jordaan. Het is goed mogelijk dat de petitie op de evangelisatiebijeenkomsten of in de plaatselijke naai- en breischool ter tekening heeft gelegen. Feit is dat dienstbodes, kroeghoudsters, vrouwen van korensjouwens, timmerlieden, metselaars en schilders de petitie ondertekenden.

25. Adres-Looman-Ketelaar, *Nationaal Archief*, Archief Ministerie van Koloniën 1850-1900 inv.nr. 450, 29 aug. nr. 9. De tekst van het adres is ook te vinden in *Maandblad uitgegeven van wege de Nederlandsche Vereeniging ter Bevordering van de Afschaffing van Slavernij* (1854-1855), 54-56. Hier wordt vermeld dat er 733 ondertekenaars waren; als dit klopt ontbreekt in het archief een blad met ondertekeningen.